

Ata Žužamaža.

Spisal Rado Murnik.

genj —! Gasit, ljudje božji!« je vpila dekla pri vodnjaku sredi polževske vasi in mahala z rokami. »Ježešta, kako se to grdo kadi!«

»Gori-i-i!« se je drl na vse grlo pastirček, ki je pribežal s polja. »Županov kozolec! Trara!«

Tedaj je pomolil Debelogledov Blaže glavo skozi okence in pozijal iz bajte.

»Bo pa spet treba trobiti,« je godrnjal zaspano. »Pa taka vročina! Ali mora biti res ravno zdaj, po kosilu, pa pasje dni? Še sedeti se mi ne ljubi na solncu, nikar pa napenjati se, primojzelen!«

Polagoma je zlezel v društveno opravo, stopil pred kajžo, zamizal, se napihnil in jel trobiti, da so se mu majale škrbine; ves potan je lazil po vasi od kapka do kapka gorindol in zatrobil v vsako vežo posebej, kakor bi hotel mrličje sklicati še pred sodnjim dnevom. Kmalu je sodelovala tolpa psov in psic z mešanim zborom. Dosti so pomagali tudi otroci, zlasti pa Žlicoliznikov France, ki je bil plat zvona tako silno, da se je razlegalo daleč naokrog in odmevalo od bližnjih gora.

Debelogledov rog, Žlicoliznikov klenkot in pasja godba so zbudili vse Polževčane, kolikor jih je ležalo ali doma na klopeh ali spalo na travnikih v senci voz ali počivalo v zahladju bukovega gozda; zdramili so se pa tudi sam ata Joža, Žužamaža, župan, posestnik, gostilničar in obenem načelnik polževskega prostovoljnega gasilnega društva.

Pomalem so se gasilci zbrali konec vasi pred skednjem Švedronove Mice in se postavili po vojaško v dvoje vrst. Semkaj je privrelo vse živo vaščanov občudovat junake s svetlimi čeladami. Skoraj stekli so se za prostor; posebno ženske, glava do glave, so bile kaj nagle jeze in se suvale in brcale. Najbolje pa so se imeli paglavčki, pričakujoč narodno veselico ali nekaj podobnega.

Naposled so prihropeli na kratkih nogah okrogli ata Žužamaža. Bistro so pregledali in prešteli moštvo.

»Fu, fu, trinajst?« so sopihali in srdito potegnili z levico dvakrat po obritem rdečem obrazu. »Število nesreče. Nerodno. Trinajst pa ne, fu!«

Obupno so se spogledavali gasitelji.

»I, saj ste vi sami štirinajsti, oča!« si je dovolila opomniti Švedronova Mica. »Pa je vse nesreče konec!«

»Molči, žlabudra, ti, ki si samo sestrična moje ujne, torej že precej mrzla žlahta!« so jo zavrnilo župan. »Drugega te ni, fu, kakor jezik, Mica! Koder se štuli vmes stara brenča, tam je šele nesreče začetek!«

Tedaj je privoglaril izza Čepinove prodajalnice Morakov Jurček.

»Stopi no, Jurček, stopi!« so ga vabili tovariši in ga porinili na levo krilo.

»Pozor, fu! Glave pokoncu! Stegnite kolena! Kolikokrat naj vam to še ponavljam? Debelogledov, zapni si suknjo! Ali boš nag gasil? In ti, Morakov, kaj se držiš tako žalostno, kakor bi te bila krota brcnila? Prsi noter, trebuh ven!«

»Narobe, primojzelen!« je svetoval tiho Blaže, ki je lani odslužil vojake.

»Tiho! Le poslušajte me, vrli gasilci in sploh vsa polževska vas! Nevarnost je velika, fu. Ali ne slišite, kako zbija Žlicoliznikov še zmeraj v zvoniku? In morebiti niste tudi slišali, kako na glas je znal trobentati naš Blaže? Nikarta se ne smejajta, ti, Miha Žaboglav, in pa ti, Morakov Jurček, cvet malopridnosti, ki si zamudil naš ogenj za troje minut! Pa kaj sem že dejal? Je že res . . . Možakarji! Slaba se nam godi: kozolce nam zažigajo. Ampak tole vam pravim: danes se nam ponuja najlepša prilika, da pokažemo vesoljnemu svetu, kaj premoremo mi, previdnost in pa naša brizgalnica. Ako stori sleherni od vas svojo krvavo dolžnost, bomo izlahka premagali z združenimi močmi vso čiherno nevarnost. Tako bi jaz mislil, in ali ni res tako? Zatorej nikar ne bodimo preplašeni in zbegani, ampak pripravimo se mirno gasiti! Zahvaljujem se vam vsem skupaj, da ste prišli po-

magat, in vas pristrčno pozdravljam! To je tisto, fu, kar sem vam mislil povedati. Zdaj pa, možje, pojte in pripeljajte jo našo brizgalnico izpod Švedronovega skednja, da jo pregledamo, če je vsa v redu ali ne. Fu.«

Po teh besedah so si obrisali ata uznojeno čelo, pogledali, če še gori, in videli, da se vali črnkast dim proti nebu v lahнем vetru nekoliko proti večeru, in da šviga plamen ob levem koncu za več mož visoko.

»Kozolec je star, zanikaren, prazen,« so si mislili. »Tako ali tako bo treba postaviti novega. Od hiš stoji dosti daleč, na samem . . .«

»Gospod Čurimánguri«, so se obrnili k dolgemu, bledemu človeku, »prosim, stopite malo bliže! Že večkrat ste mi pomagali kot občinski pisatelj. Kdo zna bolje sukati pero nego vi? Kako lepo ste opisali enkrat našo tombolo, drugikrat pa kegljanje na dobitke v »Piščalki Resnice«! Bodite tako prijazni pa dobro pazite, kaj bo. Zvečer imamo pečene race.«

Petorica najmočnejših gasilcev je privlekla brizgalnico.

»Na stran, otroci in babnice!« so kričali ata Žužamaža. »Na stran iz ozirov na javno varnost, red in mir!«

Birič Martin Krivokrak je odganjal in odrival množico.

»Obrišite prah in pajčevine!« so zapovedali načelnik. »Namažite kolesa! Nikarte se ne prenaglite! Ne uide nam ogenj, ne, nič se ne bojte!«

»Tamle je pa luknjica!« je oznanil Morakov Jurček.

Žalost je obšla župana; v brizgalni cevi je zevala široka luknja.

»Možje!« so se ujezili ata. »Kdo je pa to naredil, kaj pravite?«

»Od mraza je počeno,« se je oglasil Morakov. »Od mraza, pa od ničesar drugega!«

»A, kaj boš tako govoril, Jurček,« je dejal Miha Žaboglav zaničljivo. »Od mraza! Kaj to, od mraza! En pehar krompirja grem pa še zmerom stavit, da ne. Od kakšnega mraza neki, pa kdaj? Zdaj? O svetem Jakobu? Tako se ne govori. Le stojte, bom pa jaz eno zinil, meni verjemite, ne pa Jurčku! In takole porečem, da je to nalašč kdo izrezal s pipcem. To je, to! Pa naj kdo dokaže, da ni res, če je res!«

»Ne boš kaše pihal, Miha!« se mu je rogal Blaže, ki je bil segel s kazalcem in srednjakom v votlino in izvlekel gnezdece s tremi mladimi miškami na dan.

»Ta je lepa!« so se hudovali ata Žužamaža. »Ti, Jurček, takoj po krojača! Pa le hitro, ti si najbolj spočit, ki si prišel zadnji. Ti

pa, Krivokrak, nesi miši Tajču, konjedercu, da jih ubije in zakoplje po zakonu!«

Tačas so prihiteli mati županja in se prerili do moža.

»Joža, še ne greš gasit?« so priganjali na prva usta. »Kaj si tako kesan, Joža? Pojdi no že vendar, slišiš? Kaj pa misliš pa še mečkaš in se dolgo ogleduješ? Hiti Joža, če ne izgubimo kozolc, Joža —?«

»Jo-oža? Jo-oža?« so jo oponašali razkačeni ata. »Čemu si sem, primencala kavkat in kokodajskat, to bi rad vedel, Polona! Kaj me boš neki toliko izpraševala! Kaj te briga moj ogenj! Skrbe naj te rajši tvoji piskri doma in tvoje kozice, kozolcu sem pa jaz gospodar! Glej, da se mi spraviš, čenča Marina!«

Mati županja že dolgo niso slišali takih besed, zato so se jim tem huje pokadile pod nos.

»Viž, Joža, kakšen si?« so se začeli jokati. »Zato sem ti že šestindvajset let dobra zakonska žena, zato si prizadevam in se ubijam noč in dan huje od zadnje kravje dekle, zato nosim same stare cape, zato pazim, da ne uide noben vinar, zato: da mi ti Joža še ne privoščiš prijaznega odgovora! Kaj me boš tako dajal vpričo tujih ljudi! Zakaj si tak?«

»Ne bodi no tako preklemsko sitna, Polona!« so zaropotali ata Žužamaža, potem pa začeli vendar nekoliko rahleje: »Lej, ljuba moja! Letina kaže prav lepo. Čast svetemu Donatu: toča ni pobila že nekatero leto. Čast tudi svetemu Antonu Padovanskemu: dobro se nam ravna živina. Čast in hvala Bogu in vsem svetnikom: hčere sva srečno pomožila vse tri; zdravi smo vsi; vse bi bilo kakor nalašč —«

»Kaj pa hočeš še povrhu?«

»Ognja ni bilo nobenega, da bi ga gasili, lej, Polona, ognja!«
Županjo je kar nazaj zagnalo.

»Moj Bog, oče nebeški . . . zmešalo se mu je!« so vzdihnili in jezusovali, da se je komaj slišalo.

»Čast in slava sveti Katarini: zmešalo pa ne! Poslušaj me malo, Polona! — Že teče peto leto, kar smo tukaj na Polževem osnovali prostovoljno gasilno društvo in kupili brizgalnico. Početkoma smo jo vlekli večkrat venkaj k potoku in pobrizgali za vajo vse domače strehe, celo cerkveni stolp do jabolka. Kaj nam je koristilo to? Otroci so se nam smejali, da hodimo vrabce plašiti in mačkam nagajat. Imeli smo drago gasilnico, imeli gasilce, imeli vode dosti, vode čisto blizu — pa kaj nam je pomagalo vse to, ko pa le ni

hotelo in ni hotelo goreti nikoli nikjer! Ko ni bilo društva, so se vsaj še vnele saje v kakšnem dimniku — zdaj se pa za zlomka ni pokazal najmanjši plamenček!«

»Le Boga zahvali na kolenih, Joža!«

»Stoj, Polona! V sosednji fari, v Pridolju, pa imajo vsako leto po en večji ali manjši požarček, dasi je njih vas manjša od naše. Zato se je Luka Bradač, njih poveljnik in moj najhujši zoprnik, lahko postavljaj, ker ga je hvalila »Piščalka Resnice«. Jaz revež sem pa zastonj čakal ognja in slave.«

»Sveti križ božji!« so hiteli županja in sklenili roke. »Ali si res obseden? Pa gasit pojdi, gasit! Zdaj je že zadnji čas! Poglej, s kakšno ihto gori! Bog nas varuj in sveti Florjan!«

»Devet let je lezel polž pohlevno črez plot in srečno prilezel skoraj do vrha. Kar izgubi potrpežljivost in začne dirjati, mrha razposajena! Pa kaj kmalu se mu izpodleti, in prevzetnež pade z višave v lužo. Tak polž smo tudi mi Slovenci, posebno pa ti, Polona! Vse bi radi naenkrat, naposled pa v mlaki gagamo.«

Tako slabo se je iztekla pravda županji, na veliko veselje Švedronovi Mici; zato so se takoj vrnili domov.

Medtem je prišel Krivokrak, malo pozneje pa Morakov Jurček; z njim je nekako trdo koracal težko pričakovani krojač Žane Gnidica z veseljaškim obrazom pod zmehčkanim klobučkom in pel:

»Moj gvanti sa zastavljen,
moja srebrna ura,
še šnodeln sa spravljen,
clu od čelastra¹⁾ žnura.«

»Živja, mi ga pa pihnema, k sma iblanska srajca!« je nadaljeval neopotikoma. »Dobr dan, gspud žpan! A Šiška guri? Ke pa maja tista lukna, k sa zavla ne gspuda špeca pume pusal? Aha, že vidm, ma precu naredl. Kdu b s biu nek mislu, de m jest kirkat s ta velka šiyanka pumagu vogen panat! Tkula Iblan čast delama! Ti poba tletla zadi, če nauš hitr na mir, zastopš, te m kar na cvirn obejsu! Gspud pulcaj, nej ga no fokneja pa mal za ušesa pušlataja, gungala, k se tamla skriva . . . Oh, gspud žpan, oni še na veja ne, kašn salabolsk cigulimiguli mam tukila not u buč dons, k je ta zaspandelk. Voda sa m tist ta velk doftar na Duni vojstr prepovedal; sa rekl, vode pa le nkar ne, de na stakneš kešnga raka u želosc. Vidja, raka se nazarensk bujim, jeruš je pa tud prmejšn drag. Tkula hdu je na svet!«

¹⁾ cilindra.

»Če je žeja prevelika!« je dodala Švedronova Mica, ki jo je grizlo, da sme Gnidica sam toliko govoriti.

»Kua prauš? O, s ti tuki, srečne uči, serbus!« jo je pozdravil, vdevaje nit v šivanko. »Ma pa ena zapel teb na čast:

Švedronova Mica
sm še mlada dvica,
nimam še dost let,
ne več ket šedeset.
Kdur če mene dobit,
na sme dvejst let star bit!

Viš, Mica, jest sm jh že davni nad dvejst; mene lohka duboš. Krokar pa golobica, res en nobl par! Va jedla same torte s krum-pirja, pečen led pa kebrov med, sapra di binguli!«

»Te pa tudi ne vzamem, če bi bil ves zlat. Maram moža!«

»E — tud stara koza rada su liže. Pa, kukr češ. A mislš nara, de m jest tak vosu, de m klobasa za psam nosu? Ja, figura! Pa spet ploh ulec na pepelnična sreda, k s soja mladust zafrečkala pa še zmiram zbiraš, kukr b bla res Buh ve kuku lepa.«

»Le sam sebe se primi za nos, ti grda roba!«

»Kua —? A men poješ? Pe na spat! Veja, gspud žpan, natihm s pa misl, tala Žane Gnidica je n salamensk fletn dec . . . Mica, Mica, ti s od muh! Kir tiče lovi, na sme s palca mahat! Slišiš, kuku se ldje teb smejaja?«

»Šivaj, šivaj pa molči, ti pijana goba!«

»Tok na bod no! Kar je sokol brez perut, tu je junak brez pjače.«

»Mica, tiho!« so zarentočili ata Žužamaža. »Kaj ga motiš!«

»Pa res, de. Križ kraž babe draž. Ala —! Kumi sem dobr začeu šivat, se m pa šivanka zlom! Sapra di binguli — na, ena sama sm mou, pa naraunast odtam sm ja naroču, k se afne guncaja, z Amerike. U celm Pariz take nimaja ne. Dobr orodje pu majstra. Viš, Mica, kaj s nardila s sojm ta dougm jezfkam? Pa sma pršli z luže u mlaka. Ti poštajna ti, tku se pa že na grema! Na usa ta jeza ga morma precu še n frakl . . . Tok nej pa le zrau ostaneja, gspudi, pa kmal kej pišeja! Živja!«

»Vrag vzemi vse žganjarje!« so se zdramili ata Žužamaža, ki so bili poslušali zgovornega krojača v nekaki omotici. »Morakov Jurček, teci nam zdaj po Ahačurjevega Šimna, po črevljarja!«

Poslanec je odhitel, župan pa so se ozrli po ognju in videli, da je leva, zapadna polovica kozolca že vsa v plamenu.

»Kje je Ahačur?« so zarežali, ko se je vrnil sel. »Ga ne bo?«

»Na-a!« je odgovoril Jurček.

»Kaj? Zakaj pa ne?«

»Noče.«

»Lažeš!«

»Res. Mož je kaj na debelo ustvarjen. Toliko me je zmerjal, da sem si zapomnil komaj polovico, in še klel je vmes, če se ne motim, in takole se je zadiral vame: Ti, Morakov, je dejal, in s tabo vsi drugi Jurčki, kolikor vas je polževskih gasilcev, vi boste toliko časa uganjali neumnosti, da se bo ves svet smejal naši vasi; to ti moram povedati, ker mi je že dolgo na jeziku. Ali niste lani pobrizgali moje hiše, dasi ni gorela, in mi namočili skozi okno usnje in tudi čisto nove škornje, najlepše izmed vseh, kolikorkoli sem jih še kdaj izdelal gospodu župniku, prekleti norci? Tega se torej ne meniva, je dejal, da bi vam hodil jaz pomagat. Jaz že ne, je dejal, kratkonikar ne! Pa je dejal, zdaj pa le glej, Jurček, da se izkidaš izpred mene, je dejal, če ne, je dejal, te pa tako zaženem, da v oblakih zmrzneš! Nato pa menda ni nič več dejal, ker sem jo naglo potegnil venkaj.«

»Oh, luknja, luknja!« je zatarnala Švedronova Mica. »Kaj bo pa zdaj? Le kdo jo bo zamašil, oh, to predrto luknjo!«

Poparjeni so pobešali gasitelji glave; vse ljudstvo je obračalo plašne oči na župana in nestrpno pričakovalo rešitve iz strašne zadrege.

Mirno pa so vzdignili ata Žužamaža desnico.

»Žaboglav!« so mignili. »Po padarja!«

Strme so se spogledovali Polževčani pa Polževčanke in občudovali bistrournost župana.

»O, ta je pa vredna cesarskega srebra!« je zapela Švedronovka. »Ta pa ta! Lahko rečem, že petdeset —«

Kar zadone iz daljave zategnjeni, vedno bolj razločni glasovi roga . . .

»Primojzelen,« se je zavzel Debelogledov Blaže, »to je pa Rojnikov Lojzel! Neznansko na dolgo jo zavija — Pridoljčani nam prihajajo pomagat!«

Tedaj so poskočili ata Žužamaža pokoncu, kakor bi jih bil pičil najhujši gad.

»Krivokrak, Krivokrak,« so zatulili, »skoči h kozolcu, kar najhitreje moreš, in straži naš ogenj, Pridoljčane pa odpod! Bomo že sami pogasili. Reci jim: zapik!«

Ta hip pridirjajo Pridoljčani v divjem diru z brizgalnico skozi Polževo in drdrajo čez most proti pogorišču.

»Morakov,« so veleli osupli ata Žužamaža, »le urno po moja dva konja!«

Zdaj sta dospela Žaboglav in ranocelnik. Ta je prišil zaplato od zajčje kože na zevajočo cev in zadela zacelino s smolo. Ne dolgo potem je prignal Jurček črnomarogasto kravo in izguranega konja, vtopljenega v mladostne spomine. Nemudoma so ju vpregli.

»Vaš Ficko je bil sam doma,« se je opravičeval Morakov Jurček, »z drugim konjem je peljal hlapec v malin. Sem pa pri Žlicoliznikovih izprosil Bimbo, da laže potegneta obadva skupaj, šarec in ica.«

»Pozor!« so ukazali ata Žužamaža. »Stopaj! Bistahor, Ficko! Le zatrobi, Blaže, le! Ajs, Bimba!«

Z oglušivim vikom in krikom so planili bosí Polževčančki narazen in jo ubrali pred brizgalnico naprej. Precej pred strojem so korakali ata Žužamaža po petelinsko vštric Jurčka, ki je brzdal živali; ojesu na desni, na častni strani, je mukala krava, Ficko pa, kavalir, je krevsal priročno na levi. Zadaž so se pretepali društveni člani za pravico, kdo se sme peljati, kdo ne; v majhni razdalji pa jih je spremljal radovedni spol.

»Prav pametno se mi zdi, da je Jurček privlekel Žlicoliznikovo iciko,« so moževali oča župan sami s sabo. »Dva konja bi se utegnila prenaglití in našo drago plačano brizgljo zvrniti v kakšen jarek. Tako bo pa goveja modrost zadrževala konjsko vihravost. Lej . . . kadi se zmeraj lepše! Najbrže je Krivokrak že zdavnaj odpodil nepovabljene svate.«

Nenadoma pa je začela Žlicoliznikova Bimba zavijati oči in vohati po zraku. Ata Žužamaža so se prepirali še več let pozneje s pričami o tem, kaj je kravi skalilo mir srca: ali vrišč otrok, ali mrtvaški trara Debelogledove trobente, ali vpitje ženskih, ali pik brenclja, ali dim s pogorišča? Švedronova Mica je venomer trdila, da je zdražil čuho edino le Ahačurjev pastirec, ki je mahal pred njo s slamnikom in jo plašil: »Sika tika potrpika pet šest bz bz bzzzzz!« Bimba da je mislila, brenclji lete, pa da je vzdignila rep in zbezljala po stari kravji navadi.

Obenem je vrgel Ficko ušesa po sebi, poskočil in se splašil; tako sta jo ustrigla obadva na levo mimo mosta okolo cerkve in farovža nazaj in čez Krivokrakov zelnik v županovo ajdo. Za njima se je drevila drhal ognjegascev in gledalcev.

»Držite konja! Primate kravo, kravo!« so kričali. »Kam vaju nese zlodej? Eha, Ficko! Liska, na! Bimba, na!«

Le načelnik in trobec sta zaostala ravno pred vodnjakom. Ko so bili namreč ata Žužamaža zaslišali za sabo puhanje zdivjane mavre, so padli iznenadeni sredi luže na trebuh, torej še nekam mehko. Za njimi je bil stopal Blaže; ves zamaknjen v svojo trobento je gledal v višave, se spoteknil nad načelnikom, padel nanj in mu zatrobil še nekaj malega prav od blizu na uho.

Ta trenotek se pripeljajo vračajoči se Pridoljčani mimo žive kopice.

»Dobro jih je izpokal Krivokrak,« so si mislili ata Žužamaža, ki so bili pod težkim Debelogledovim telesom v hudi stiski. »Bog daj, da bi vas lačen medved požrl na tešče!« so želeli na tihem; govoriti niso mogli nič, ker je ležal Blaže podolgoma na njih in kazal sosedom jezik in osla.

Pridoljčani se obema prisrčno zasmejajo, veselo zaukajo in izginejo za gostim oblakom prahu.

»Fu, fu!« so puhali ata Žužamaža s pojemajočim glasom, »spravi se no že z mene, neroda nerodna, fu, fu, fu.«

Debelogled jim je hitro ustregel, vstal in pomagal tudi načelniku na noge.

»Jaz ti že pokažem — fu — lastnega župana tlačit in valjat po lužah!« so mu zažugali ata in mu pripeljali pri tej priči tako za uho, da se je zdela Blažetu še drugi teden spomina vredna.

Ko sta doigrala svoje olimpijske igre, sta se nekoliko posušila pri vodnjaku; potlej pa sta krenila za beguncema, ki so ju bili ustavili pri Čepinovem plotu in odvedli na cesto.

»Ta krava ima devet hudičev v repu kakor mačka,« se je izgovarjal Morakov Jurček.

»Ti že ne boš več vodil! Si preneumen. Še krave ne znaš krotiti, fu. Žaboglav, vzemi ti vajeti pa bič! Hi hot, Ficko! Blaže, fu, le zatrobi nam spet!«

Zavili so jo nazaj mimo cerkve in vodnjaka proti mostu; tu jim je prišantal naproti Krivokrak. Ves potrj je stopil pred župana:

»Pridoljčani so . . .« Glas je zastal biriču v grlu.

»No, no? Kaj so, fu, Pridoljčani?«

»So nam . . .«

»Ukrivim te kakor klobaso! Žužnjaj dalje!«

»So vse pogasili.«

»O ti prekleti hudič!« so zadivjali ata Žužamaža in se prijeli za glavo. »Ni mogoče. Ni res!«

»Pa je.«

»Pa ni!«

»Pa poglejte sami, gospod župan!«

»Tako si nam torej stražil? No, pa si res lep varuh pravice, da ti uničijo ogenj pri belem dnevu, pred nosom. Sram te bodi, fu!«

»Prosim, nikarte mi ne zamerite!« je ponižno zakrokal Krivokrak. »Saj sem vašo prepoved oznanil precej in razločno, pa so mi jih dali pridoljski gospod župan, njih načelnik, po grbi —«

»Mi jih je dal, se reče, ne pa, so dali. Razumeš?«

»Mi jih je dal Luka Bradač po grbi . . .«

»Tako je prav, vidiš. Dalje!«

»Po grbi —«

»Ali hudo?« se je zanimala Švedronova Mica. »Koliko jih je pa bilo?«

»Boš tiho, Mica?« so jo zavrnilo ata Žužamaža. »No, Krivokrak?«

»Po grbi. Potem sem moral še pomagati, povrhu pa očitke požirati in toliko preslišati, da ne morem povedati, Bog pomagaj, da se ne lažem!«

»Pa bi bil jezik iztegnil!«

»I — saj sem jim rekel takoj: V imenu postave: zapik, zapik! Nikarte ne gasite ognja svojega bližnjega, da se tudi vam ali vašim otrokom ali otrok otrokom ne zgodi enaka nezgoda. Obrnite in vrnite se srečno domov in ne dotikajte se zapikanega ognja! Jim nisem dobro povedal? Pa so se mi samo smejali, in župan so mi rekli, naj se dam na pustni torek po večerji kronati za kralja vseh norcev.«

»Poberi se mi izpred oči, da te ne vidim več!« so se zadržli ata Žužamaža. »Pa le hitro, ali bo druga, ti izdajalec, ti kajon, ti tutka prebridka ti taka!«

Ko so prihiteli polževski gasilci pred kozolc, se je dvigal le tuintam redek dimček od premočenega lesa; vsled izhodnega vetra in prizadev sosedov je bila pogorela samo zahodna polovica bran.

»Je že amen!« je bleknila Švedronova Mica. »Zdaj pa gasimo, če imamo kaj!«

Ata Žužamaža pa so stopili na krtino in začeli:

»Možje! Slavni prostovoljni gasilci! Tako žalostnega govora, kakor bo zdajle moj, menda še niste slišali in ga tudi ne boste svoje žive dni. Imeli smo ga, imeli ogenj, ki je gorel tako lepo, da že dolgo nič takega! Že smo se veselili ugodne prilike, da pokažemo svojo gibčnost in urnost; pa pridejo hudobni tujci in nam pokvarijo veselje. Naš je bil požar! Naš je bil kozolc! Naš je bil našega ko-

zolca dim. Ali smo se morebiti mi kdaj vsiljevali, kadar je gorelo v Pridolju? Nismo. Zatajili smo se, ostali doma, češ, naj uživajo sami. Pridoljčani pa nam povračajo dobro s hudim. To je narobe. Take sramote ne smemo trpeti! Mi smo prvi zagledali ogenj! Mi smo zatrobili prvi! Mi smo zvonili prvi! Mi smo se zbrali prvi! Mi smo mi!»

»Mi smo mi!« je vpilo ljudstvo.

»Ljubi moji Polževčani! Rešimo čast svojega imena! Kdor misli, da ve, kako bi to naredili, naj vzdigne roko!«

Nihče se ni genil; zato so se postavili ata Žužamaža še mogočneje na krtino in zarobili besede takole:

»Kaj vam pravim, prijatelji in prijateljice! Stvar ni tako težka, kakor mislite. Pa kaj sem hotel že povedati? Je že res! Mi smo rekli: zapik! Da so Pridoljčani pogasili, to ne velja nič. Zažgimo spet tam, kjer je nehalo goreti! In mora naj me hodi tlačit vsako noč, če ne ugasimo lepše nego oni nevoščljivci!«

»Živio Žužamaža!« je kričal narod.

»Dobro govoril,« so kimali starejšine, svetovalci, veljaki in višji očaki. »Toliko pa smem reči,« je hitela Švedronova Mica, »prejšnja beseda je bila srebrna — ta je pa zlata!«

Po mnogem trudu so Polževčani umahali in zanetili ogenj, ker so si znali pomagati s petrolejem in kovaškim mehom; zopet je švigal zubelj proti nebu.

»Zdaj pa ne smemo več odlašati!« so dejali ata. »Kdor le predolgo čaka, ta zamudi pravi trenotek. Mislim, da ne bo napak, če počasi poskusimo. Iz luči, fantiči in dečle! Odpik!«

Z groznim ropotom se je sesedel kozolec na tla, in na stotine isker je šinilo med plameni in dimom kvišku. Polževčani so se požurili in srečno pogasili žareči kup; zato so jim darovali župan sodček piva.

Zvečer pa so obirali z gospodom Čurimángurijem race: že čez tri dni so brali v »Piščalki Resnice«:

Polževco, 25. julija. [Izviren dopis.] Ker se nobenega dopisa iz slikovite naše doline cenjenemu vašemu listu že dolgo poslalo ni, naj slaba moja roka se skromnimi svojimi močmi za raskavo moje pero prime ter potrdi, da iskra narodne zavednosti pri nas ugasnila še ni, ampak smo imeli baš na sv. Jakoba dan ob najlepšem vremenu i mnogobrojni udeležbi probujenega našega občinstva sijajen požar. Namreč, kar naenkrat — nihče bi, ker i najstarejši ljudje tega ne pomnijo, kaj takega ne pričakoval — je, kakor blisk z vedrega neba,

rog neutrudnega našega trobca, kojega se je mladim a velenadarjenim i jako prijetno donečim domačim umetnikom, kojega pri nobeni boljši veselici nedostajati ne sme, spoznalo, zatrobil. To zaslišavši smo precej vedeli, kam pes taco moli, rekše, da ogenj v strehi kje biti mora, sodeč po rogu, koji ni ostal glas vpijočega v puščavi, ampak je vkratkem vse prebivalce razočaral ter se je jasno pokazalo, da vsaka občina takega g. župana, kakor ga mi imamo, nima. Taisti je vzoriti naš prvoboritelj g. J. Žužamaža, kojega se je, tega je pet let, enoglasno načelnikom slavnega našega prostovoljnega gasilnega društva izvolilo, i koji se je hitro v gasilni hram podvzival i od vseh vetrov skupaj sklicane ter že popolnoma uniformovane gasilce s kratkimi a jedrnatimi besedami pozdravil. Taisti, pod izvrstnim vodstvom i nadzorstvom velečastitega našega načelnika, g. Žužamaže, vsi v najlepšem redu na lice mesta prikorakavši, so nekoje obupane ženske i drugi neverni Tomaži iz političnih i strankarskih namenov — Bog daj norcem pamet! — z glavami majali, rekoč, da napram takovim okolnostim še kaj pomagati več mogoče ni. A člani gledali so vsi zadivljeni v prihodnost, ko je velevrli naš g. Žužamaža nemudoma prava povelja dal! Kmalu se je, ogenj pogasivši, težko nalogo častno rešilo, kar je občno veselost vzbujalo, iz koje sledi, da mi Polževčani takovi hribovski nazadnjaki nismo, da bi nikdar nobene zabave ne priredili. A to zaslugo je spretnim našim ognjegascem a i uglednemu našem g. Žužamaži na rovaš dati, kojega rešiteljem vsega Polževega imenovati zamoremo. Resnicoljubnost me izza kulis samo to povedati sili, da v g. Žužamaže gostoljubni hiši se za društveno življenje vneta inteligenca po krasnem geslu »Svoji k svojim!« rada zbira ter se z dičnim našim domo- rodo- i človekoljubom k nadaljnjemu uspešnemu delovanju za ideale milega našega naroda, ter i za vse, kar je lepo i dobro i plemenito, navdušuje. Ako bi mu drugi naši gg. župani le količkaj podobni biti račili, bi nam Slovencem- (komentara ni treba!) kmalu vreme se zjasnilo a i zlati časi, o kojih že Prešeren prepeva, prišli. A zato nam Bog velevzoritoga g. Žužamažo ter častito njegovo žlahto še mnogaja leta o hrani! Živio!

Čurimánguri.

Ko so ata Žužamaža to prebrali, so se pojokali sami nad svojo lastno izvrstnostjo, stopali kakor pav, kadar vozi kočijo, naredili po nasvetu matere Polone brž figo, da ne bi jim bilo uročno, naposled pa povabili inteligenco drugič, naj pride na kopune, ako mu ni znerok.

»Vi pa znate!« so pohvalili dopisnika, ko sta sedela po angel-skem češčanju zopet pri pečenih ptičih. »Bradačeva slava je umrknila, zato se pa sveti moja tem lepše. Še na smrtni postelji ga bo jezilo. Ste pač eden prvih slovenskih pisateljev!«

»Menda že,« si je mislil Čurimánguri, ki se je z zdravim apetitom navduševal za lepoto in dobroto plemenite pečenke. »Dozdaj ga še ni porodila slovenska mati sina, ki bi bil za tucat stavkov tako dobro večerjal in to celo dvakrat! Moram biti presneto previden s pisateljevanjem, da mi talent še želodca ne raznese!«

Gospod Joža Žužamaža so dali izrezani dopis v okvir pod steklo in ga obesili na steno; tri druge iztiske pa so razposlali hčeram, da bi vso žlahto veselila atova slava.

V predmestni gostilnici.

Zabuhli obrazi in motne oči,
umazana, blatna obleka . . .
V ušesa hreščenje hripavo zveni,
da groza in strah je človeka.

Med temi obrazi prečudnimi
i ženske sedijo premnoge,
z očmi komaj gledajo trudnimi,
več že ne držijo jih noge.

V vrvenje, življenje pa pisano vmes
spev mlajših deklet se oglašča . . .
Dekleta so gibčnih in prožnih teles,
segrela jih vinska je čaša.

In vpitje in petje in godba vsevprek
v noč mirno se šumno razlega . . .
Vmes kletve in psovke, jokanje in kreg . . .
Tam nekdo ljubezen prisega . . .

Jaz gledam to bučno življenje molčé
pri mizi osamljeni v koti,
in misli mi čudne po glavi vršé
o našem pozemeljskem poti.

T. Doksov.

